

1433 Θεοτόκε Παρθένε, ἡ τεκοῦσα τὸν Σωτῆρα, ἀνέτρεψας τὴν πρώτην κατάραν τῆς Εὔας, διὰ μήτηρ γέγονας τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Πατρός, βασιλέουσα ἐν κόλποις Θεὸν Λόγον σαρκωθέντα. Οὐ φέρει τὸ μυστήριον ἔφευναν πίστει μόνῃ τοῦτο πάντες δοξάζομεν, κράζοντες μετὰ σοῦ, καὶ λέγοντες· Ἀνερμήνευτε Κύριε, δόξα σοι.

IOANNES EUBOEENSIS († ca 749)

SERMO IN CONCEPTIONEM B. V. MARIAE¹

PG 96, 1461 I. [...] Τί ἐρήσομαι; ἐπιτιμήσω ἐμαυτόν; ταλανίσω τὴν ἐμαυτοῦ ταλαιπωρίαν; ἐπίσχω τῶν ἀναδαινότων ἐν τῇ καρδίᾳ μου μακαρισμῶν περὶ τῆς πανυμήτου Θεοδόχου τε καὶ Θεοτόκου καὶ ἄγίας Παρθένου Μαρίας; 1884

1464 III. Ἰδοὺ νῦν καλὸν τὸ τοῦ μακαρίου Παύλου ῥῆτὸν ἀναλαβεῖν, καὶ λέγειν « Ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἵδοι νῦν ἡμέρα σωτηρίας ». Ἰδοὺ Ἰουδαῖος οἰκτείρας τὸν Ἰωσήφ οἰκτείρεται· ἵδοιν Ὦ Πουνδίμ ὁ υἱὸς Ἰακὼβ καὶ ὁ τούτου ἀπόγονος λελύπηκε τὸν ἀπόγονον Ἰούδα. Ἰδοὺ τοῦ Κάτιν τὸ δῶρον ἀπρόσδεκτον. Ἰδοὺ καὶ Ἀθελ δίκαιος μαρτυρεῖται ὑπὸ Θεοῦ ἐν τοῖς δώροις αὐτοῦ· καὶ ἵδοι ἡ αἰτησις καὶ ἐπιθυμία τοῦ Δαυΐδ πεπλήρωται· « Περίελε γάρ, φη-

quo si quis manducat, non moritur, quemadmodum locutus est,² Dei Genitrix, qui universum alit.

1434 ³ Virgo Deipara, quae pepereris Salvatorem, primam Evae evertisti maledictionem; quippe, Patris beneplacito, Deum Verbum indutum carnem sinu portas. Non fert sacramentum ut quis scrutetur: fide sola omnes glorificamus, tecum clamantes atque dicentes: Tibi gloria, imperscrutabilis Domine.

PG 96, 1462 I. [...] Quid dicam? Memet ipsum redarguam, deplorabo miseriam meam, atque omni laude dignissimae, sanctae Virginis Mariae, quae Deumcepit, Deumque peperit, laudes e corde erumpentes cohibebo? 1884

1463 III. Ecce nunc decet, illa beati Pauli verba usurpare, ac dicere: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.*⁴ Ecce Iudas, qui Iosephi misertus est, misericordiam reportat. Ecce Iacobi filius Ruben, id est e Ruben prognatus, moleste affligit prognatum ex Iuda. Ecce donum Caini nequaquam acceptum. Ecce et iustus Abel in donis suis a Deo testimonium accipit; et ecce Davidis petitio ac desiderium

- PG 97, 913, 916, 917, 1044, 1244, 1304, 1312, 1313, 1316, 1317, 1320, 1321, 1324, 1325, 1328, 1329, 1333, 1336, 1340, 1361, 1368, 1373, 1380, 1385, 1389, 1392, 1393, 1396, 1401, 1404, 1409, 1412, 1413, 1417, 1424, 1428, 1429, 1433, 1436, 1437, 1441, 1488, 1505, 1513, 1520, 1521, 1556, 1557, 1583.

¹ Sermo hic est vere Ioannis Euboeensis. Cf. Lau 171. Halkin mentionem facit *etiam* Io. Damasceni. Cf. BHG III, 68.

² Io. VI, 59.

³ Die XXIV decembris.

⁴ II Cor. VI, 2.

σίν, ἀπ' ἐμοῦ δύνειδος καὶ ἔξουδένωσιν». Ὡδού ἀναφέρεται δέησις ἐξ Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννης, καὶ κατέρχεται ἴλασμὸς παρὰ Κυρίου παντοκράτορος.

IV. Ὡδού νέα κιθωτὸς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ κατασκευάζεται μυριονταπλάσιον χιλιάδων αρείττων * τῆς ἐπὶ τοῦ Νῶε, καὶ ἐπὶ Μωσέως· ἐκείνη γάρ νομοδόχος, αὕτη δὲ Θεοδόχος. Ὡδού ναῦς ποντοποροῦσα, καὶ ζητοῦσα φόρτου καρπὸν δαπανώμενον. Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννα ζητοῦντες καρπὸν ἀνθρωπόμορφον καὶ ὥδον ἔλασθν τὴν ἀσπορὸν κόχλον, τὴν τὸν οὐράνιον καὶ πολύτιμον μαργαρίτην τίκτουσαν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Ὡδού Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννα, δοκεῖν ἔλασθν τοῦ στήσαντος τὰ ὅρη καὶ τὸν παράδεισον φυτεύσαντος· ὥδού ἐν παραδείσῳ εὐφροσύνης εὐαγγέλια, ἵνα ὁ ἀρχαῖος παράδεισος τοῖς ἀνθρώποις παραδοθῇ. Ὡδού τὸ πένθος εἰς χαρὰν μετῆλθεν, καὶ ὁ ὀδυρμὸς εἰς ἀγαλλίασιν· ὥδού στεναγμὸς καὶ πρόσκαιρα δάκρυα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χαρὰ ἀνεκλάλητος· ὥδού δύνειδισμὸς περιελόμενος, καὶ δῶρον ἀναφεύτετον Θεῷ προσφερόμενον, καὶ Θεὸν τὸν ἀχώρητον ἐν γαστρὶ χωρῆσαν. Ὡδού Ἡσαΐας λέλυται τοῦ ξυλίνου πρίονος· καὶ Ἱερεμίας τῷ λάκων βορδόρων, καὶ Δανιήλ τῶν λεόντων· καὶ τῶν μεγάλων θλίψεων ἐκείνων μνημονεύμενοι, τοῦ ἀψεύ-

impletum est. Inquit enim: *Aufer a me opprobrium et contemptum.*¹ Ecce ab Ioachimo et Anna precatio ascendit, et a Deo omnipotente descendit miseratio.

IV. Ecce nova ab ipso Conditore praeparatur arca, quae infinito intervallo Νοēticam, atque * etiam Mosaicam antecellit illa siquidem continendis legis tabulis (exstructa fuit), haec vero Deo excipiendo (aedificatur). Ecce navis, quae maria percurrit, ac pereuntem mercis fructum requirit. Ioachim vero et Anna fructum quaerunt humanae formae, et ecce suscipiunt concham quae sine semine coelestem illam ac pretiosissimam margaritam, Christum nempe Deum nostrum, est editura. Ecce Ioachim et Anna, ille quidem in monte ieunans, haec vero in horto multa prece Deum exorans, obtinent receptaculum illius qui montes constituit, et plantis hortum exornavit.² Ecce in horto de horto illo antiquo hominibus reddendo laetum nuntium (exauditur). Ecce luctus in gaudium conversus est, et lamentatio in exultationem. Ecce gemitus et lacrimae temporariae, gaudium vero, quod verbis enarrari non possit, in saecula permansurum. Ecce opprobrium (sterilitatis) sublatum; ecce donum quod auferri non potest, Deo oblatum, et in utero continens Deum, qui circumscribi non potest. Ecce et Isaias ligneam serram, et Ieremias cisternam coenosam, et Daniel leones, magnasque illas tribulationes oblivioni

*1466

¹ Ps. CXVIII, 22.

² Vide Apocryphum Librum Iacobi, cap. II, 3.

δοῦς αὐτῶν κηρύγματος πληρουμένου· περὶ γάρ τῆς μακαρίας "Αννης καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσαῖας βοᾷ: « Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα ».

'Ιδού καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα ἐν τῇ κιβωτῷ τῇ πάντοθεν περικεκαλυμμένη χρυσίῳ κρύπτεται. Καὶ ίδοις ἄλλῃ ῥάβδος βλαστάνει ἀτμητος καὶ ἀνερμήνευτος. Καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπων εἰς ὅδὸν βαστάσαι δύναται· αὐτὴ δὲ ἔδαστασεν τὸν τὰ πάντα βαστάσαντα, « τὸν ἔκτείναντα τὸν οὐρανὸν ὥσει δέρδριν, » οὗ « αἱ χεῖρες τὴν ἔγραν ἐπλασαν ».

V. "Ω τοῦ θαύματος! ὁ πάλαι τὸν Ἰωσὴφ θανάτου ῥυσάμενος καὶ πικροῦ λιμοῦ τὸν πατέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐλευθερώσας, ὁ Ἰούδας ὀνειδίζεται! 'Η ζηλοτοπία τῶν ἀδελφῶν βασιλέα τὸν Ἰωσὴφ ἤνθησεν· τὸ δὲ σπέρμα τοῦ Ἰούδα φθονούμενον καὶ ὀνειδιζόμενον ὑπὸ τοῦ σπέρματος τοῦ Ῥουβίνι βασιλισσαν παρθένον, καὶ βασιλέα αἰώνιον ἔβλαστησεν.

^{PG}
96, 1473 IX. Καὶ ἐπειδὴ ἔξ Ἰούδα ἔμελλεν ἀνατέλλειν ὁ τῆς δικαιοσύνης "Ηλιος, 1885 πέρδρωθεν ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν βοᾷ: « Εέρταζε Ἰούδα τὰς ἔορτάς σου· ἀνέδη γάρ ὁ ἐμψυσῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σου ». Τίς οὖτος, ὁ προφῆτα; φράσον ἡμῖν. « 'Ο κλίνας οὐρανούς καὶ καταβάς », αὐτός ἐστιν ὁ κατασκηνώσας ἐν οὐ-

tradiderunt ac pro nihilo habent, animo recolentes sua ipsorum praeconia veracissima eventu fuisse comprobata. De beata etenim Anna ipse quoque Isaias clamat: *Laetare, sterilis, quae non paris.*¹

Ecce et Aaronis virga, quae floruit, in arca undequaque auro circumiecta reponitur. Et ecce alia virga floret, non incisa neque humano sermone effabilis. Et nemo hominum eam gestare in viam potest, ipsa vero eum gestavit, qui portat omnia, qui *extendit coelum sicut pellem,*² cuius *manus aridam formaverunt.*³

V. O rem plane admirandam! Iudas ille, qui olim Iosephum e morte eripuit, et patrem fratresque e diris famis angustiis liberavit, hic contumeliis afficitur! At fratum invidia Iosephum in regem promovit; atque semen Iudee a Rubenis semine invidiose pressum ac probris afflictum, Virginem reginam ac regem aeternum protulit.

^{PG}
96, 1474 IX. Quoniam igitur Sol iustitiae oritur ex Iuda, propheta a longe ad ipsum clamat: *Celebra, o Iuda, festivitates tuas;*⁴ *ascendit enim, qui in faciem tuam afflat.*⁵ Quis est hic, o propheta? Dic nobis. *Qui inclinavit coelos et descendit,*⁶ ipse est, inquit, qui inhabitat in coelis; qui cum Patre in coelo est, et in terra clauditur in utero; qui

1885

¹ Isa. LIV, 1.

² Ps. CIII, 2.

³ Ps. XCIV, 5.

⁴ Nahum I, 15.

⁵ Nahum II, 1.

⁶ Ps. XVII, 10.

ρανοῖς· ὁ δὲ σὺν πατρὶ καὶ κάτω ἐν γαστρί, ὁ τοῖς Χερουδίμ φοβερός, καὶ τοῖς ἀνθρώποις πρόφος, ὁ καταβάς εἰς ἄδου πύλας, καὶ τὸν ποτε ἴσχυρὸν δήσας, ὁ τοῦ θανάτου τὸ βασίλειον λύσας, ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ τὰ ἵδια πρόσθατα ἔξαγων ἐξ ἄδου, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν πορευόμενος, « φωνήσας ἔνα ἔκαστον αὐτῶν κατ' ὅνομά ». « Οὐ καταβάς, φησὶν Ἀπόστολος, αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβάς ».

X. Ποίας ἑορτὰς ἑορτάζειν τὸν Ἰούδα, ὃ προφῆτα, βοᾶς; Εἴτα ὁ Βλέπων φησὶν· Οὐ τὰς νομικὰς ἑορτὰς Ἰούδας ἑορτάσει μοι, οὐ τὰς ἐν σαββατισμοῖς, καὶ νεομηνίαις, καὶ σάλπιγξιν. « Καιρὸς γάρ τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ », διασκεδάσαι τὸν νόμον σου· ἑορτὰς δέ φημι ἑορτάζειν, τῆς χάριτος ἐλθούσης, ἐν εὐσήμοις ἑορτὰς δέκα.

Πρώτη πασῶν τῶν εὐσήμων ἑορτῶν, ἐν ᾧ ἐδέξαντο τὰ εὐαγγέλια Ἰωάκειμ καὶ Ἀννα τῆς * γεννήσεως τῆς παναχράντου καὶ Θεοτόκου Μαρίας. ^{*1476} Καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πάνσεπτον αὐτῆς γενέθλιον· ἐκεῖ σύλληψις, ὥδε γενέθλιον. Μετὰ ταύτην ἑτέρα πανσεβάσμιος, καὶ προσκυνητή, ἐν ᾧ ὁ Γαβριὴλ αἵλιοις ποσὶ τὴν γῆν πατήσας, τὸ « χαῖρε » τῇ Παρθένῳ προσεφώνησεν. Εἴτα ἡ σωσικόσμιος ἐκ Παρθένου γένεσις τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εἴθ’ οὕτως πρὸς τὸν ναὸν ἀνοδος, καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Σιμεὼν

Cherubim tremendus, et hominibus est mitis; qui descendit ad inferorum portas, et eum, qui fuerat aliquando fortis, vineulis astrinxit; ¹ qui mortis imperium dissolvit; pastor bonus, qui oves suas ab inferis eduxit, et ante eas vadens, *unamquamque nominatim vocat*.² *Qui descendit*, inquit Apostolus, *ipse est et qui ascendit*.³

X. Quaenam vero, o propheta, sunt festivitates quas clamas Iudee agendas? Hoc deinde Videns declarat: Non legales, inquit, festivitates Iudas celebrabit mihi, non eas quae in sabbatorum, et novi mensis religionibus peraguntur, et in solemnitate tubarum. Etenim *Tempus faciendi Domino*, ut dissipet legem tuam. Cum itaque gratia advenierit, decem solemnitates insignes agendas esse dico.

Prima omnium insignium solemnitatum ea est in qua Ioachimus et Anna faustum * generationis plane immaculatae et genitricis Dei Mariae nuntium acceperunt. Tum augustissima eiusdem Mariae nativitas; illic conceptio, hic nativitas. Alia deinde solemnitas veneratione cultuque dignissima, in qua Gabriel pedibus materiae expertibus terram calcans, illud *Ave Virgini* pronuntiavit. Postea salutaris illa mundo universo Regis omnium Christi Dei nostri ex Virgine nativitas. Deinde et ascensio in templum, et in ulnas Simeonis

¹ Lc. XI, 21-22.

² Io. X, 3.

³ Ephes. IV, 10.

δοχή. Καὶ πάλιν ἡ φωτοφόρος ἐπιφάνεια· καὶ πάλιν ἡ ἐν τῷ Θαδδορίῳ δρει μεταμόρφωσις, καὶ τὸ ζωηφόρον πάθος, τὸ Πάσχα τῆς θείας ἀναστάσεως. Καὶ πάλιν τῆς εἰς οὐρανούς ἀνόδου, καὶ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς ἐν σαρκὶ καθέδρας. Καὶ ἡ ἐσχάτη ἡμέρα καὶ ἡ μεγάλη τῆς ἑορτῆς, ἐν ᾧ τὸ πανάγιον Πνεῦμα κατῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἄγιους μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· «Ἐόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου». Αὕται οὖν εἰσιν αἱ ἑορταί, ἃς ὁ προφήτης ἑορτάζειν τὸν Ἰούδαν βοᾷ.

^{PG}
96, 1476 XI. Τῶν δὲ καιρῶν ἥδη ἐγγιζόντων, πληρωθῆναι δεῖ πᾶσαν δικαιοσύνην. 1886

«Οθεν τοῦ μὲν Ἰωακεὶμ ἐν τῷ ὅρει εὐχομένου, τῆς δὲ "Αννης ἐν τῷ οἴκῳ θρηνούσης, ἔξηλθεν ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἑαυτῆς παράδεισον, ἐφ' ὃ ἀνάπτωλαν τῆς ἄγαν θλίψεως ἀρύσσεται. Καὶ ἴδοι ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτῇ λέγων· «Αννα, "Αννα, εἰσῆκουσε Κύριος τῆς δεήσεως σου, καὶ συλλήψῃ, καὶ γεννήσῃ, καὶ λαληθήσεται τὸ σπέρμα σου ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ». Μὴ λυποῦ, "Αννα· ὁ καρπός σου παύσει τὴν λύπην ταῖς ἐν λύπαις τικτούσαις· αὐτῇ γάρ ἐστιν, περὶ ἣς προκατήγγειλαν πάντες οἱ προφῆται τὴν σωτηρίαν δι' αὐτῆς ἀπεκδεχόμενοι. Μακάριοι νῦν εῖς, Ἰωακεὶμ καὶ "Αννα. "Οντως δὲ ἔξ οὐρανοῦ τικτούσην μακαριωτέρα ἐστί, φησὶν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτούς.

«Ἐόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου»· οὐκ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ, ἀλλ' ἐν τῇ καινῇ. Αὕτη οὖν ἡ ἀρχὴ τῆς καινῆς διαθήκης, τῆς νέας καὶ θεοδόχου κιβωτούς.

exceptio. Ac rursus lucifera apparitio, et rursus in monte Thabor transfiguratio; et vivifica passio, Pascha immortalis resurrectionis. Et rursus in coelos ascensio, et ad dexteram Patris in carne sessio. Tandem extremus, magnusque dies festus, in quo sanctissimus Spiritus in sanctos discipulos et apostolos Domini nostri Iesu Christi descendit. Age, o Iuda, solemnitates tuas. Istae igitur solemnitates sunt, quas celebrandas a Iuda propheta indicit.

^{PG}
96, 1475 XI. Praestitutis autem temporibus adventantibus, iustitiam 1886

omnem iam oportebat impleri. Unde eum Ioachimus in monte preces funderet, Anna vero intra domesticos parietes lugeret, haec domo egressa in hortum suum se contulit, quo tam gravis moeroris levamen aliquod hauriret. Et ecce angelus Domini astitit, ipsi dicens: *Anna, Anna, exaudivit Dominus deprecationem tuam, et concipies, et paries, et celebrabitur semen tuum in universa terra.* Ne tristeris, o Anna; fructus tuus finem imponet earum dolori, quae in angustiis pariunt. Ipsa enim est, quam prophetae omnes salutem per ipsam exspectantes praenuntiarunt. O vos beatos, Ioachim et Anna! Verum beator sene est quae a vobis progignitur! Sic ad eos angelus:

Age, o Iuda, solemnitates tuas, non in veteri Testamento, sed in novo. Hoc igitur principium est novi Testamenti; principium est

τοῦ, * ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς "Αννης κτιζομένης, τῆς ἐκ τῆς φίλης Ἰούδα, Ἰεσσαί,^{*1477} καὶ Δαυΐδ. Φησὶ γάρ δὲ προφήτης: «Καὶ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυΐδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ οἰκοδομήσω τὰ κατεσκαμένα αὐτῆς». Ιδοὺ ἀνίσταται ἡ σκηνὴ Δαυΐδ ἐν τῇ συλλήψει, καὶ γενήσει τῆς αὐτοῦ θυγατρός. Αὕτη γάρ ἔστι περὶ τῆς πρώτος πάντων Ἰακώβ τὸν Ἰούδαν προφητεύων ηὔλογησε λέγων οὕτως: «'Ιούδα, σὲ ἡγέσεσαν οἱ ἀδελφοί σου».

"Αληθῶς μακάριοι ὑμεῖς, Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννα. 'Τμεῖς γάρ ἐξ Ἰούδα, καὶ Ἰεσσαί, καὶ Δαυΐδ, καὶ αὐτὴ ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁ τοῦ νόμου δωτήρ, καὶ προφητῶν Κύριος, καὶ ἐπ' ἐσχάτων νόμου πληρωτὴς Χριστὸς Κύριος.

XII. Ταῦτα πρὸς τὴν εὐλογημένην συζυγίαν Ἰωακεὶμ καὶ Ἀνναν ἀγγελος, καὶ ἐπιπλεῖον ἐπήγαγεν· Θαρσεῖτε, χαίρετε, καὶ ἀγαλλιᾶσθε. "Ηγγικεν γάρ ὁ καιρὸς ὁ ὑπὸ τοῦ προφήτου ηγρυπτόμενος, ἐκ Βηθλεέμ καὶ γῆς Ἰούδα τὸν μέγαν ποιμένα ἐξελεύσεσθαι, καὶ οὐ μόνον τὸν Ἰσραὴλ ποιμανεῖν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἔθνη.

"Οντως μακάριοι καὶ τρισμακάριοι, Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννα· μυριονταπλάσιον δὲ μακαριωτέρα ἡ ἀπόγονος καὶ θυγάτηρ Δαυΐδ, ἡ ἐξ ὀσφύος καὶ γαστρὸς ὑμῶν προερχομένη. 'Τμεῖς γάρ γῆ ἔστε, αὐτὴ δὲ οὐρανός. 'Τμεῖς χοῖκοί, δι' αὐτῆς δὲ οἱ χοῖκοι ἐπουράνιοι· μακάριοι ἀληθῶς ὑμεῖς, ὅτι δὲ Μωϋ-

novae arcae * ad Deum excipiendum in Annae utero exstructae quae^{*1478} est ex radice Iudee, Iesse, et Davidis. Inquit, enim propheta: *Et suscitabo tabernaculum Davidis, quod cecidit, et reaedificabo ruinas eius.*¹ Eece erigitur tabernaculum David in conceptione et procreatione filiae eius. Ipsa est enim de qua primus omnium Iacob vaticinans Iudee benedixit, ita inquiens: *Iuda, laudabunt te fratres tui!*²

Vere vos beati, Ioachime et Anna. Vos enim ex Iuda, Iesse, et Davide, haec autem ex vobis, et ex ipsa legis dator, et Dominus prophetarum, atque extremis temporibus perfector legis Christus Dominus.

XIII. Haec angelus ad benedictos illos coniuges Ioachimum et Annam; atque ulterius adiecit: Bono animo estote, gaudete, et exsultate. Instat enim tempus a propheta annuntiatum, quo ex Bethleem et terra Iuda rex magnus est oriturus, et non modo populum Israëlis, sed et gentes reget universas.

Vere beati ac ter beati, Ioachime et Anna; at millies beatior Davidis progenies ac filia, quae e femore atque utero vestro progreditur. Vos enim terra estis, ipsa vero coelum; vos terreni, per ipsam vero

¹ Amos IX, 11.

² Gen. XLIX, 8.

σῆς ἰδεῖν οὐκ ἐδυνήθη, ἐπεθύμησεν δὲ βασιλεὺς τῆς δόξης τοῦ κάλλους τῆς ὑμῶν θυγατρός.

*1480 * Μακάριοι ύμετε, Ἰωακείμ καὶ Ἀννα, ὅτι παράδεισον λογικὸν ἐκυήσατε. Αὐτὴ γάρ οὐ μόνον ὑπὸ ἀνθρώπων μακαρίζεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀγγέλων, καὶ τῶν Χερουσίλιμ καὶ τῶν Σεραφίμ· αὐτὴ γάρ τὸν φυτουργὸν τῆς κτίσεως καὶ τοῦ παραδείσου ἔξι ἀχράντων αὐτῆς λαχύνων ἐκυοφόρησεν.

PG 96, 1480 XIII. Καὶ ἴδος Ἀννα ἀκούσασα παρὰ τοῦ Ἀγγέλου τὴν σύλληψιν καὶ 1887 γέννησιν τῆς παναμώμου κόρης, ἤρξατο μὲν χαίρειν· οὕπω δὲ παρὼν ἦν δὲ προσδοκώμενος, ἢτοι ὁ ἀγαπητὸς σύνευνος.

Δεξάμενος τοιγαροῦν καὶ δὲ δίκαιοις Ἰωακείμ τὰ τῆς συλλήψεως τῆς ἔξι ὀστρύος αὐτοῦ εὐαγγέλια, ἤρξατο ἐτοιμάζειν τὰ τῆς χαρᾶς διπλᾶ καὶ τριπλᾶ, καὶ δεκαπλασιάζων ἔχαιρε καὶ ἡγαλλιάτο· καὶ δὴ πληρώσας πάντα καθὼς ἦν αὐτῷ εἰθισμένον, τὰ δώρα καὶ τὰς θυσίας προσφέρειν, συνέλαβεν δὲ στείρα· καὶ ἀνέμενον ἀμφότεροι τὸν καρπὸν τῆς γεννήσεως, τὸ δὲ εἶναι τὸ ἀποθησόμενον.

Καὶ ἐγγίσαντος τοῦ καιροῦ τῆς πανσέπτου γεννήσεως τῆς παναμώμου κόρης καὶ θεοτόκου, ἐπληρώθη δὲ προφητικὸς λόγος, διν ἔφησεν Ἡσαΐας· «Εὐφράνθητι, στείρα δὲ οὐ τίκτουσα». Καὶ ηύφράνθη, καὶ ἡγαλλιάσατο δὲ μακαρία Ἀννα σφόδρα. [...]

(evadunt) coelestes. Vere vos beati, quoniam rex ille gloriae, quem Moyses videre non potuit, filiae vestrae pulchritudinem conceupivit.

*1479 * Vos beati, Ioachime et Anna, quia rationalem paradisum genuistis. Ipsa enim non ab hominibus modo, verum etiam ab Angelis, ab Archangelis, a Cherubim atque a Seraphim beatissima praedicatur, quippe quae impollutis suis visceribus creaturarum omnium et paradisi auctorem gestavit.

PG 96, 1479 XIII. Et ecce ut Anna ab Angelo audivit prorsus immaculatam 1887 puellam se concepturam ac parituram esse, gaudio gestire coepit. Nondum autem is aderat, quem exspectabat, dilectus nempe coniux.

Cum itaque iustus quoque Ioachimus laetum accepisset nuntium futuri de lumbis suis conceptus, laetitiae apparatus in duplum ac triplum instituit adornare, ac decuplo gaudio et exultatione effrebat. Cumque, uti consueverat, iam plene dona et sacrificia obtulisset, sterilis concepit; et exspectabant ambo fructum generationis, qualis nempe foret proles nascitura.

Porro instantे iam tempore augustissimae nativitatis plane immaculatae puellæ ac Genitricis Dei, propheticum impletum est oraculum, quod locutus est Isaías: *Laetare, sterilis quae non paris.*¹ Laetata est enim et exsultavit maxime beata Anna. [...]

¹ Isa. LIV, 1, sec. LXX.

XIV. Ἐδει οὖν σαφῶς λειτουργοῦντας τῇ Τριάδι Μαρίαν, καὶ Ἀνναν, 1481
καὶ Ἰωακείμ· τεχθείσης γάρ τῆς παιδός, καὶ προκοπτούσης ἡλικίᾳ, οὐ προ-
σήγαγον αὐτὴν διετῇ, οὐδὲ πάλιν τετραετῇ, ἀλλὰ τριετῇ ὡς Τριάδος ἀχω-
ρίστου νύμφην, καὶ παστάδα ἀμίαντον· καὶ κοινῶς προσήγαγον αὐτήν, ὡς
μελλούσης αὐτῆς ἀμφότερα εἶναι· καὶ πρῶτον μὲν δῶρον τῷ Θεῷ προση-
νέθη, ἔπειτα δὲ καὶ ναὸς καὶ θρόνος. Προφητικῶς οὖν προσήγαγον τὴν
Παρθένον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου.

“Ω τοῦ θαύματος! Οἱ ἔμψυχος ναὸς καὶ θρόνος χερουδικὸς εἰς ναὸν ἐκ
λίθων κατεσκευασμένον προσφέρεται. Πρὸ γάρ πολλῶν γενεῶν ὁ Δαυΐδ περὶ
αὐτῆς ἔθισα λέγων: « Ἀκουσον, φησί, Θεοῦ θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ
οῖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ ἐπι-
θυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου ». Καὶ πάλιν: « Ἀπενεγχθήσονται τῷ βα-
σιλεῖ παρθένοι ὅπίσω αὐτῆς ». Πῶς ἀπενεγχθήσονται; δηλονότι « ἐν εὐφροσύνῃ
καὶ ἀγαλλιάσει ». Ποία αὐτῇ, δὲ προφῆτα; Ἐπειδὴ οὐκ ἔδει τὴν βασιλίδα μόνην
εἰς τὸν ναὸν τοῦ βασιλέως ἀπενεγχθῆναι, τοῦτο πόρθρον διὰ Πνεύματος ἀγίου
ἀδόμενον εἰρηται. Καὶ πάλιν: « Αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεγχθήσονται σοι ». Ἀπ-
ηγένεθσαν τοίνυν σὺν τῇ ἀγίᾳ Παρθένῳ καὶ ἄλλαι παρθένοι· πρόδηλον ὅτι

XIV. En palam igitur sacrificium Triadi offerentes Mariam, 1482
Annam, et Ioachimum. Cum enim edita in lucem fuissest puella, atque
aestate progrederetur, obtulerunt eam non quidem bimulam, nec
item quatrimam, sed trimulam tamquam indivisae Trinitatis spon-
sam, et thalamum immaculatum. Communi praeterea voto ipsum
adduxerunt, tamquam quae utrumque futura erat, ac primo quidem
donum oblata Deo est, deinde vero et (tanquam) templum et thro-
nus. Propheticō igitur spiritu Virginem in templo Domini obtulerunt.

O rem plane miram! In templum lapidibus exaedificatum affertur
animatum templum et thronus Cherubicus. Et sane iam a multis ante
generationibus David de ipsa palam vaticinatus est: *Audi, inquit,
Dei filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum,
et domum patris tui; et concupiscet rex pulchritudinem tuam.*¹ Et rursus:
*Adducentur regi virgines post eam.*² Quomodo adducentur? *In laetitia*
scilicet *et exsultatione.*³ Qualis et quanta haec est, o Prophetā! Quoniam
nequaquam decebat ut in templum regis sola sine comitatu
regina adduceretur; iam et hic comitatus diu ante per Spiritum
sanctum praenuntiatus est! Et rursus: *Proximae eius afferentur tibi.*⁴
Cum sancta igitur Virgine aliae quoque virgines adductae; atque, ut

¹ Ps. XLIV, 11.

² Ibid. 15.

³ Ibid. 16.

⁴ Ps. XLIV, 15.

καὶ αὐταὶ μετέσχον ἀγιασμοῦ. Τίς γάρ ἐψιωμένων βασιλέα, η̄ βασιλίδα, δῶρα καὶ δώρωνα παρ' αὐτῶν οὐκ ἀμείψεται;

Εἰσὶν δὲ καὶ ἄλλαι παρθένοι· ἀλλ' ἵνα τὸν λόγον μὴ μακρύνωμεν, ὀλίγα καὶ περὶ ἑκείνων λαλήσω. Αὐταὶ εἰσὶν αἱ τὴν παρθενίαν ὡσπερ θησαυρὸν βασιλικὸν φυλάξασαι, προσέχουσαι ἔκυταις διαπαντός, ἵνα μὴ ταῖς πέντε μωραῖς ὅμοιωθήσονται, ἀλλ' ἀεὶ τὸν βασιλικὸν σηκὸν φυλάττουσαι καὶ μόνῳ τῷ νυμφίῳ αὐτῶν ἀρέσκουσαι. Αὐτὸς γάρ ἐνετέλατο λέγων· «Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν». Καὶ πολλαὶ μὲν διὰ τοῦ μαρτυρίου τὸ μακάριον τέλος ἔσχον· ἄλλαι δὲ καὶ δὶ' ἀσκήσεως καὶ διὰ τῶν σαρκικῶν πειρατηρίων ἔστεφανάθησαν, καὶ ἔτι στεφανοῦνται.

PG
96, 1484

1888

XV. Διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει ἀγαλλιάσθαι τὰς θυγατέρας τῆς Ἰουδαίας· περὶ οὖν τῆς παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦτο εἴρηται, ὡς μελλούσης αὐτῆς σὺν ταῖς θυγατράσιν τῆς Ἰουδαίας εἰς τὰ ἀγια τῶν ἀγίων βαδίζειν· οὐδέποτε γάρ εἰδον αἱ γυναικεῖς κόρην ἐν ἀγιάσματι ἀνατραφεῖσαν· καὶ προφητικῶς ὡς παραδέξων πραγμάτων ἐπιτελουμένων, ἡγαλ λιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας ὁρῶσαι τὴν παναγίαν παιδα Μαρίαν, ὡς ἀσπιλον περιστεράν, εἰς τὰ "Ἄγια τῶν ἀγίων βαδίζουσαν, καὶ τοὺς αὐτῆς γονεῖς Ἰωακείμ καὶ "Ανναν χαρᾶ ἀνεκλαλήτῳ γεραίροντας, καὶ τὸν ἀρχιερέα

manifestum est, et ipsae sanctificationis participes fuerunt. Eequis enim eorum qui sunt in comitatu regis vel reginae, munera ab ipsis præmiaque non referat?

Caeterum et aliae sunt virgines, de quibus ne sermonem longius protraham, pauca tantum attingam. Hae sunt quae virginitatem tamquam regium thesaurum cum servaverint, sollicitam sui curam numquam non adhibent, ut quinque fatuis nequaquam similes efficiantur, sed iugiter vigiles domum regiam custodiant, et unico suo ipsarum sponso placeant. Ita enim ipse praecepit, inquiens: *Nemo potest duobus dominis servire.*¹ Et multae quidem facto martyrio ad beatum exitum pervenerunt. Aliae autem per sanctas exercitationes et carnis tentationes coronatae fuerunt, ac porro coronantur.

PG
96, 1483

1888

XV. Quare et in alio loco filias Iudee exsultare dicit, de sanctissima igitur Matre Domini nostri Iesu Christi hoc etiam dictum est, quia ipsa nempe ad Sancta sanctorum itura erat filiabus Iudeae stipata. Nondum enim mulieres viderant puellulam in templo fuisse enutritam, atque adeo cum nova ac praeter opinionem res perage retur, filiae Iudeae secundum prophetae vocem exsultaverunt, cum Mariam puellulam sanctissimam veluti immaculatam columbam, ad Sancta sanctorum euntem intuerentur, et parentes eius Ioachimum et Annam ineffabili gaudio ipsam pro munere offerentes, et praeter

¹ Matth. VI, 24.

παραδόξως στόμα ἀνοίγοντα, καὶ εὐλογοῦντα αὐτήν· τοὺς δὲ λοιποὺς Ἱερεῖς μεγαλοφώνως σὺν τῇ γερουσίᾳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ βοῶντας, καὶ λέγοντας· « Γένοιτο, γένοιτο, ἀμήν, γένοιτο ». Τούτων οὕτως ἐπιτελουμένων ὡς ἔφην, προφητικῶς « ἡγαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας » πάντως μελῳδοῦσαι ἐπινικίους φόδας· Σκιρτήσατε, καὶ ἀγαλλιάσθε, οὐ μόνον αἱ τῆς Ἰουδαίας θυγατέρες, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἑθνῶν· Μαρία γάρ ἐγεννήθη, καὶ Εὐαίσκεται αἰσχύνεται. Μαρία τῷ ναῷ προσφέρεται, καὶ νέος ναὸς ἡ νέα κόρη ἀνίσταται θεοδόχος ναός· καὶ οὐ μόνον ναός, ἀλλὰ καὶ θρόνος χερουβικὸς ἡ ἐκ Δαυΐδ βλαστήσασα ἀναδειχθήσεται καὶ ὁ ναὸς τῶν Ἰουδαίων καταλυθήσεται, καθὼς καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ἔφη ὁ Κύριος· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· οὐ μὴ μενῆ λίθος ἐπὶ λίθον, διὸ οὐ καταλυθήσεται ». Πάντη γάρ πάντοτε τὸ τῶν γυναικῶν φῦλον, εἴτε προφητεύσειν εἴτε βασιλέα εὐφημίσειν, εἴτε πάλιν στηλίτευσειν καὶ διειδίσειν, οὐδὲν ἐκζητητέον ἐν αὐταῖς ὡς ἀσθενοῦς μέρους ὑπαρχούσαις αὐταῖς. ¹ Ιδε μοι γάρ ἐπὶ Σαούλ τὰς παρθένους τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως μὴ δεδιώσας, ἀλλὰ κραζούσας ἐπὶ Σαούλ ἐν χιλιάσι, ἐπὶ δὲ Δαυΐδ ἐν μυριάσι.

XVI. "Οντως « εὐφράνθη τὸ ὅρος Σιών, καὶ ἡγαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες

omnium exspectationem summum sacerdotem os aperientem, atque ei bene precantem, reliquos autem sacerdotes altisona voce cum senioribus et universo populo clamantes et dicentes: *Fiat, fiat, amen, fiat*. Dum itaque haec ita, ut dixi, peragerentur, *Iudeae filiae* secundum prophetae oraculum *exsultaverunt*, utique triumphales hymnos concinenter: *Exsultate et gaudio iubilate, Iudeae filiae, neque vos solum, sed universae patriae gentium. Nata est enim Maria, nec amplius pudore Eva suffunditur. Maria ad templum adducitur, et nova puella novum templum, templum scilicet Dei capax consurgit; neque vero proles ista Davidica constituetur tantummodo Dei templum, sed et thronus cherubicus: iudeorum autem templum destruetur; quemadmodum revera et in Evangelio Dominus pronuntiat: Amen dico vobis, non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.¹* Semper enim et ubique idem mulierum genus: sive futura portendat, sive regem laudibus efferat, sive contra vituperet, et contumeliose excipiat; nihil cum iis, utpote infirmioris pavidaque sexus, expostules. Ecce enim mihi virgines, quae Saulis tempore, regis iram nihil veritae, clamant² de ipso Saule in millibus, de Davide autem in decem millibus.

XVI. *Vere laetus est mons Sion, et exsultaverunt filiae Iudeae.³*

¹ Matth. XXIV, 2.

² I Reg. XVIII, 7.

³ Ps. XLVII, 12.

τῆς Ἰουδαίας ». Πότε; φησί. Τότε, νῦν ὅτε δὲ ναὸς τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ ἐν ναῷ προσηγέρθη, ὅτε παραδόξως κόρη ἀμίαντος εἰς τὰ "Ἄγια τῶν ἀγίων ὁκυτάτοις ποσὶ βαδίζουσα ἀναστρέφεσθαι ἔνθα πορεύεται. Τότε αἱ παρθένοι ἀγαλλιώμεναι σὺν ἀγγέλοις τὴν πνευματικὴν εὐωχίαν * ἐπετέλουν. Πῶς; πάντως «ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσεις» ἀχθησόμεναι εἰς ναὸν βασιλέως. Ποῦ καὶ διὰ τί καὶ πρὸς τίνα; Δηλονότι πρὸς τὴν ἀμόλυντον, πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν. Αὕτη γάρ ἔστιν δὲ ναὸς τοῦ μεγάλου βασιλέως· ἐπειδὴ ἡμελλεν ἡ βασιλισσα τὰς παρθένους ὡς ἀμιάντους εἰς ναὸν βασιλέως πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν αὐτῆς ἀγαγεῖν, διὰ τοῦτο δὲ προφήτης ἔθα λέγων· «'Απενεγχθήσονται αἱ παρθένοι ὄπιστα αὐτῆς». Τότε ἀπηγέρθησαν· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔλλαι παρθένοι ἀπενεγχθήσονται, ὅτε ἔξ αὐτῆς « δὲ Νυμφίος ἔλθη ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ ».

"Ιδετε, ἔδετε, οἱ ἀπόγονοι 'Ρουβίῳ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅτι δὲ μὲν Ἰωσὴφ δὲν ὑμεῖς ζηλώσαντες ἐν Αἴγυπτῳ ἀπέδοσθε, πρόσκαιρον βασιλείαν λαβὼν οὐκ ἐμνησιάκησεν τὴν τῶν πατέρων ὑμῶν πονηρίαν, ἀλλὰ μᾶλλον τηκομένους λιμῷ διέθρεψε· δέ της δικαιοσύνης ἥλιος ἔξ Ἰούδα ἀνατείλας βασιλεὺς αἰώνιος, « Θεὸς ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἀγίων, μέγας καὶ φοβερός ἔστιν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ· αὐτὸς Κύριος, κραταιός καὶ δυνατός. Κύριος

Quando, inquit? Hoc ipso tempore, quando Dei Templum oblatum
Deo est in templo; quando immaculata puerula inaudito exemplo
in Sancta sanctorum propero pergens gradu contendit, ut inibi sedem
defigat. Tunc virgines laetitia gestientes simul cum Angelis * spiri-
tale agebant tripudium. Quomodo? Prorsus *in laetitia et exultatione*
in templum regis adducendae. Quo, et quorsum, et ad quem? Vide-
licet ad immaculatam, ad Virginem Mariam. Ipsa enim magni regis
est templum. Et quoniam virgines, utpote impollutas, ad sui decus
et gloriam ipsa regina in templum Regis erat adductura; propterea
clamabat propheta inquiens: *Adducentur virgines post eam.*¹ Tunc
adductae sunt; sed et aliae rursus virgines adducendae erant, cum
ex ipsa *Sponsus processisset* in gloria sua.

Videte, videte, o Rubenis posteri et filii eius: Iosephus quidem,
quem vos per invidiam in Aegypto vendidistis, regnum opportune
nactus, non modo acceptae patrum vestrorum improbitate iniuriae
memoriam delevit, sed praeterea fame consumptos aluit; at Sol iusti-
tiae ortus ex Iuda, Rex aeternus, *Deus glorificatus in consilio sanctorum*,
magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt,² *ipse Dominus, fortis et potens, Dominus potens in praelio*,³ ipse rerum

¹ Ps. XLIV, 15.

² Ps. LXXXVIII, 8.

³ Ps. XXIII, 8.

δυνατὸς ἐν πολέμῳ»· αὐτὸς δὲ Δημιουργὸς ἐκ τῆς παλαιωθείσης γῆς ἐποίησεν οὐρανὸν καὶ θρόνον ἀκατάφλεκτον, καὶ τὸν παλαιωθέντα χοῦκὸν εἰς ἐπουράνιον παστάδα μετέβαλεν. «Ἄσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν· ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ· ἄσατε τῷ Κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ», διτὶ κόρη παρθένος ναῷ προσφέρεται, ἵνα ὁ τὸν ναὸν ἀγιάζων ἐν αὐτῇ κατοικήσῃ, καὶ κατοικήσας τὴν ταύτης γαστέρα μὴ καταφλέξῃ· ἀλλ’ ὥσπερ ἐπὶ Μωσέως τῷ πυρὶ τὴν βάτον ἡρδευσεν, οὕτως καὶ ὁ ἐν ταύτῃ κατασκηνώσας Θεὸς σώσει τὸν κόσμον.

- 1889 XVII. Οὗτος ὁ αῖνος καὶ τὰ ἄσματα τῶν ἀγαλλομένων θυγατέρων τῆς Ιουδαίας· ^{PG 96, 1485} «Ἄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, καὶ φύλατε». Ἰδοὺ γάρ νενίκηται ὁ τὴν ἡμετέραν φύσιν τυραννήσας διάδολος. Ἰδοὺ θρόνος θαυμαστότερος τοῦ Χερουβικοῦ ἐπὶ γῆς ἑτοιμάζεται, περὶ ἣς γέγραπται· «Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται». Αὕτη γάρ θρόνος, καὶ χωρίον, καὶ *οἰκητήριον τοῦ Ἐμμανουὴλ καὶ παμβασιλέως Χριστοῦ.

Ίδού παλάτιον τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως ἀνευ χειρῶν ἀνθρώπων κατασκευάζεται, καὶ τοῦτο τὸ παλάτιον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολὰς τὴν πύλην ἔχον· καὶ δι’ αὐτῆς τῆς πύλης οὐδεὶς εἰσελεύσεται, εἰ μὴ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος· καὶ ἔσται ἡ πύλη κεκλεισμένη. Ὁντως θαυμαστὸν παλάτιον, ὥστε καὶ τὰς

opifex e terra vetustate corrupta novum coelum ac thronum incom-
bustibilem creavit, ac limum inveteratum in thalamum coelestem
commutavit. *Cantate Domino canticum novum, cantate Domino, omnis
terra, cantate Domino, benedicite nomini eius,*¹ quia virgo puella ad
templum adducitur, ut in ipsa is inhabitet qui templum sanctificat,
neque tamen in ea inhabitans uterus eiusdem comburat. Sed quem-
admodum tempore Moysis rubum igne irroravit, sic etiam taber-
naculum in hac Deus defigens, salutem mundo afferet.

- 1889 XVII. Hae sunt laudes, haec exsultantium filiarum Iudeae sunt cantica. *Cantate, et exsultate, et psallite.*² Ecce enim devictus est dia-
bolus, qui naturam nostram tyrannide sua premebat. Ecce solium
Cherubico mirabilius in terra paratur (virgo) de qua scriptum est:
*Deus in medio eius, et non commovebitur.*³ Ipsa enim solium, et * sedes,
et domicilium Emmanuelis et summi regis Christi. ^{PG 96, 1486}

Ecce sine manibus hominum construitur palatium coelestis regis,
et hoc palatium in Eden ad orientem portam habet, et nemo per
eam portam ingredietur, nisi solus Dominus Deus; et erit porta clausa.
Palatium prorsus admirandum, adeo ut ipsae quoque coelorum Vir-

¹ Ps. XCIV, 1, 2.

² Ps. XCVII, 4, 5.

³ Ps. XLV, 6.

Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν εἰς αὐτὸν ἔσθαι. Ὡπερδαίνει γὰρ πᾶσαν ἔννοιαν τὸ πρᾶγμα. Τοῦτο γὰρ τὸ ἀνευ τεχνιτῶν γηγενῶν ἑτοιμασθὲν παλάτιον, ὑψηλότερον τῶν οὐρανῶν καὶ πλατύτερον πάσης τῆς κτίσεως ἀνεδείχθη, καὶ ἐν τούτῳ οὐδεὶς κατώκησεν εἰ μὴ ὁ τεχνίτης καὶ Δημιουργὸς καὶ Κτίστης τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων. Καὶ τίς οὖτος διτὶ μόνος ἔκτισεν, καὶ μόνος κατώκησεν; Οὐδέποτε τοῦτο ἡκούσθη, διτὶ ἡ πύλη τοῦ θαυμαστοῦ οἴκου ἐκείνου οὐδενὶ ἔτέρῳ ἀνοιγήσεται πάποτε. Τίς οὖτος ὁ βασιλεὺς; οὐκ ἔχει στρατόπεδον, καὶ στρατοπεδάρχας; οὐκ ἔχει δορυφόρους * τρόμῳ καὶ φόβῳ τὴν λειτουργίαν ἐπιτελοῦντας; οὐκ εἰσὶν αὐτῷ βασιλικοί; ναὶ, φησί, πᾶσα ἡ κτίσις αὐτοῦ ἐστιν. «Χίλιαι χιλιάδες ἐν οὐρανοῖς αὐτῷ παρίστανται, καὶ μύριαι μυριάδες λειτουργοῦσιν αὐτῷ».

XVIII. Ταῦτα οὖτως ἔχει τὸν τρόπον τῆς θεοτόκου Μαρίας ἀναστρεφομένης εἰς τὰ "Ἄγια τῶν ἀγίων" αὐτὴν δὲ πάσης δικαιοσύνης ἀνωτέρων δειχθῆναι.

"Ω τῆς Ἰουδαίων πωρώσεως! ὥ τῆς ἔκείνων ἀνοίας! Ω τῆς αἱρετικῶν βλασφημίας, ὥ τῆς ἐσκοτισμένης αὐτῶν καρδίας! Οὐδὲν γὰρ οἱ ἔριδι καὶ ζῆλῳ προσκρούοντες, ὡς χύτρα λέσητι, ἥττω τοῦ φρονήματος τῶν Ἰουδαίων εἰσίν. Αὐτοὶ γὰρ προσκρούονται, καὶ αὐτοὶ συντρίβονται. "Η οὐκ ἥσαν οἱ

tutes illud demirentur. Atque omnem sane cogitationem opus superexcedit. Palatium enim istud sine ullius humani architecti opera exaedificatum, coelis sublimius, et creatura omni latius ostensem est, et nemo in ipso praeterquam architectus ille, et opifex et coelestium rerum omnium ac terrestrium Creator habitabit. Ecquis tandem iste est, quod solus condiderit, et solus inhabitaverit? Numquam auditum hoc est, quod porta mirabilis illius domus nemini alii umquam aperietur. Quis iste est rex? Non habet exercitum, et * exercitus duces; non habet satellites, qui cum timore et tremore astantes officium explent; non habet regios praefectos? Habet sane, omnis quippe creatura ipsius est: *Millia millium astant ei in coelis, et decies centena millia ipsi ministrant.*¹

XVIII. Haec ita se habent quoad modum quo Dei genitrix Maria in Sanctis sanctorum conversabatur, et quo omni iustitia (caeterarum creaturarum) sublimior ostensa est.

O iudeorum duritiem! O eorumdem amentiam! Sed o haereticorum quoque blasphemiam! O ipsorum quoque corda obcaecata! Quippe qui contentionē et aemulationē impingentes, tamquam testa in lebetem, nihil distant a iudeorum pervicavia. Ipsi enim colliduntur, et ipsi conteruntur. An non erant ex illis prophetae? Etiam

¹ Dan. VII, 10.

προφῆται ἔξι αὐτῶν; Νῦν δὲ τοὺς ὁμοφύλους προφήτας ὁμολογοῦσιν, τοῖς δὲ λόγοις αὐτῶν οὐ πείθονται. Ποῦ οὖν εἶδον εἰς πάσας γενεὰς κόρην εἰς τὰ "Ἄγια τῶν ἀγίων ἀνατραφεῖσαν, ἥ πάλιν παρθένον μετὰ τόκον; Οὐχὶ αὐτοί, διε τὸ ἀρχιερεὺς ὁ Κύριος ἐγένετο, ιδίαις χερσὶν ἔξι αὐτῶν τινες γράφοντες ὡμολόγησαν Παρθένον τὴν ἀγίαν Μαρίαν; Ψηφισάντων γάρ τινων τὸν Κύριον ἔξι αὐτῶν εἰς ἀρχιερέα, ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· «Σὺ ἴερεὺς εἰς τὸν αἰώνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ»· διε «ὅ σοφίᾳ παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἦν προκόψας»· καὶ ἐκ φυλῆς βασιλικῆς, καὶ ἀρχιερατικῆς ἦν Μαρία ἡ ἀγία Θεοτόκος· κατὰ τὸ εἰθισμένον οὖν αὐτοῖς ἐποίησαν. Τῶν γάρ προδικούντων ἱερέων ἔξεζήτουν τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἔγραφον τὰ ὄντα ματα αὐτῶν εἰς τὴν ψῆφον τῆς ἱερωσύνης· καὶ ἐπηρώτησαν τὴν ἀγίαν Παρθένον λέγοντες· Γίδις σου ἔστιν ὁ Ἰησοῦς;· Ἡ δὲ ἐφησεν· Ναί. Οἱ δὲ εἶπον· Καὶ τίς ἔστιν ὁ πατήρ αὐτοῦ;· Ἡ δὲ πανάμωμος ἀπεκρίθη· Πατέρα μὲν ἐπὶ γῆς οὐκ ἔχει· ἐγὼ δὲ ἐγέννησα αὐτὸν ὡς οὔδεν αὐτός. Πατήρ γάρ αὐτοῦ ὁ Θεός ἔστιν. Οἱ δὲ εἶπον· καὶ γράφωμεν αὐτὸν εἰς τὴν γραφὴν τοῦ τόμου οὗδον τοῦ Θεοῦ;· Ἡ δὲ εἶπεν· Γράψατε. Καὶ ἔγραψαν εἰς τὸν τόμον οὕτως· Ἰησοῦς ὁ οὔδες τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδὲ Μαρίας τῇ ἀνωθεν ψήφῳ εἰς τὸν αἰώνα ἴερεύσεται· καὶ ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. [...]】

nunc confitentur (iudei), prophetas ex ipsorum ortos propagine fuisse; at oraculis eorum cedere abnuunt increduli. Quandonam igitur per omnium generationum decursum viderunt puellulam in Sanctis sanctorum innutritam? Vel rursus, ubinam viderunt virginem post partum? Nonne, cum Dominus declaratus est summus sacerdos, propriis manibus ex ipsis quidam scribentes confessi sunt sanctam Mariam fuisse virginem? Cum enim quidam ex ipsis Dominum decernerent summum sacerdotem (ut impleretur sermo qui scriptus est: *Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech*), propterea quod ipse proficiebat sapientia coram Deo et hominibus,¹ et Maria sancta Dei Mater erat ex stirpe regia et sacerdotali, proinde secundum morem ipsis faciebant. Proinde astantibus sacerdotibus interrogaverunt patrem et matrem, et scripserunt eorum nomina in censu sacerdotii; et interrogarunt saeculam Dei Matrem dicentes: Estne filius tuus Iesus? Maria vero respondit: Utique. Ipsi autem addiderunt: Ecquisnam est pater eius? Respondit purissima: In terra quidem non habet patrem; ego ipsum genui ut novit ipse. Deus enim est pater eius. Illi vero dixerunt: Scribemusne in elenco codicis, quod ipse sit filius Dei? Atque ipsa reposuit: (Sic) scribete. Et sic retulerunt in codicem: Iesus filius Dei et filius Mariae, suffragio e coelis lato, sacerdotio fungetur in aeternum. [...]

¹ Ps. CIX, 4; Le. II, 52.

1493

XX. Τῇ βουλήσει οὖν αὐτοῦ τῇ «εἰς τὸν αἰῶνα μενούσῃ», καὶ «τοῖς λογισμοῖς τῆς καρδίας αὐτοῦ τοῖς εἰς γενεάν καὶ γενεάν, οὐκ ἐπελάθετο τῶν πενήτων αὐτοῦ», ἀλλ’ ἐμνήσθη «τῶν οἰντιρμῶν αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἐξελέξατο τὴν φυλὴν Ἰούδα», ἵνα ἀναστῆσῃ τὸν θρόνον Δαυΐδ τοῦ δούλου αὐτοῦ. Πρὸ γάρ διαθήκης νόμου καὶ κηρύγματος προφητῶν, τὸν Ἰωσὴφ ὁ Ἰούδας ἐκ πικροῦ θανάτου ἐλυτρώσατο καὶ ἀνταμειψιν τοῦ ἀγαθοῦ μυριονταπλασίονα ἐκομίσατο· ἵνα ἐκ σπέρματος αὐτοῦ, «οἱ πεφυτευμένοι ἐν οἴκῳ Κυρίου ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ», τὴν πανύμνητον Θεοτόκον τὴν ἀγίαν Μαρίαν Ἰωακεὶμ καὶ "Αννα ἐξανθήσουσι· εὐφράνθητε οὖν Ἰωακεὶμ καὶ "Αννα ἐν τῷ Κυρίῳ, «καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἀγιωσύνης αὐτοῦ».

PG
96, 1496

XXI. [...] Διὰ οὖν τὴν θεομήτορα Μαρίαν εὐφράνθητι Ἀδάμ, ὅτι διὰ γυναικὸς ἡγαπήθης ὑπὸ τοῦ ὄφεως, καὶ διὰ γυναικὸς πατήσεις αὐτόν. "Ηκει γάρ ὁ καιρός, ἵνα ὅθεν τὸ ὄπλον ἐχρήσατο ὁ ἔχθρός, ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως «τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ τὰ ἡκονημένα» ἔλθῃ. Εύλον γάρ καὶ γυνὴ ἐγένοντο ἀφορμὴ τῆς ἔξορίας σου ἐν παραδείσῳ, νῦν δὲ γυνὴ καὶ ἔβλον γίνεται σοι ἀνάκλησις. Γυνὴ μὲν χειρὶ Θεοῦ οἰκοδομηθεῖσα ἡπάτησέν σε· γυνὴ δὲ ἐξ ὅστινος

1494.

XX. Suo igitur consilio, quod in saeculum permanet, et cogitationibus cordis sui quae in generationem et generationem perseverant,¹ nequaquam (Deus) oblitus est pauperum suorum, sed recordatus est miserationum suarum, et misericordiae suae, quae a saeculo est,² et elegit tribum Iudei,³ ut erigeret solium Davidis servi sui. Etenim vel antequam lex daretur atque prophetae praedicarent, Iudas ex crudeli morte Iosephum liberavit, et benefacti sui immensam hanc retributionem reportavit, ut ex semine eius Ioachimus et Anna, plantati in domo Domini, in atriis Dei,⁴ omni laude dignissimam et sanctam Dei Matrem ceu florem emitterent. Exsultate igitur, Ioachime et Anna, et confitemini memoriae sanctitatis eius.⁵

PG
96, 1495

XXI. [...] Exulta itaque, o Adam, propter Mariam Dei matrem. Quoniam per mulierem a serpente deceptus fuisti, et per mulierem serpentem conculeabis. Venit enim tempus ut sagittae potentis acutae⁶ ex eadem illa natura proveniant, unde inimicus nocendi sumpsit instrumenta. Lignum etenim et mulier origo fuerunt in paradiso tui exsili; nunc autem lignum et mulier tibi sunt restitutio. Mulier quidem manu Dei aedificata te decepit; at mulier e lumbis Ioachim et

¹ Ps. XXXII, 11.² Ps. XXIV, 6.³ Ps. LXXVII, 68.⁴ Ps. XCI, 14.⁵ Ps. XXIX, 5.⁶ Ps. CXIX, 4.

1890

1890

Ίωακείμ, καὶ γαστρὸς "Αννης κυοφορηθεῖσα, ἀνευ σπορᾶς γεννήσει τὸν νικητὴν τοῦ θανάτου, καὶ καθαιρέτην τοῦ ὑμᾶς αἰγμαλωτίσαντος. Καὶ ξύλον μὲν καλὸν εἰς βρῶσιν, καὶ ἀρεστὸν τοῖς δόφιχλμοῖς, καὶ ὄραξιν τοῦ κατανοῆσαι, θάνατον ὑμῖν ἐπήγαγεν· ξύλον δὲ ξηρὸν καὶ ἀκαρπὸν τὸν μὲν δράκοντα ἀνελεῖ, πᾶσι δὲ τοῖς γηγενέσι πρόξενον ζωῆς αἰώνιου γενήσεται.

PG
96, 1496

1891 'Αγάλλου καὶ σὺ μῆτερ μητέρων Εὔα, διτὶ τὰ τέκνα σου οὐκέτι εἰς φθοράν, ἀλλ' ἐν ἀφθαρσίᾳ ἔσονται! "Αβελ καὶ Σήθ καὶ ὑμεῖς ὑμήσατε, διτὶ ἑτοιμάζει δι "Ὕψιστος σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται εὐλογῆσαι τὴν γῆν, ἣν κατηράσατο. Καὶ σὺ Νῷε εὐχαρίστησον διτὶ ἔρχεται Κύριος· ἐπισυνάγαγε τὰ τέκνα σου τὰ διεσκορπισμένα ἵνα προσκυνήσωσιν τὸν διασώσαντα ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ. « Θεὸς γάρ ἐκδικήσεων, Κύριος » ἐπὶ γῆς παραγίνεται τὸν 'Αδάμ καινουργῆσαι, τοῦτον ἐνδυσάμενος, καὶ πάντας τοὺς δεσμίους ἐκ τοῦ ἄδου ἀναγαγεῖν. 'Αθράχαμ, καὶ 'Ισαάκ, καὶ 'Ιακὼβ σὺν τῷ νομοθέτῃ Μωϋσῇ καὶ πᾶσι τοῖς προφήταις, ἀμφότεροι γεραίροντες, τὰς βίβλους ὑμῶν ἀναπτύξαντες, διτὶ ἡ προσδοκία ὑμῶν πάρεστι.

Ταῦτά είσι τὰ σκιρτήματα τῶν θυγατέρων τῆς 'Ιουδαίας, διτὶ προσήνεγκαν οἱ δίδαιοι 'Ιωακείμ καὶ "Αννα τὴν πανάμωμον Θεοτόκον εἰς τὰ "Αγια τῶν ἀγίων· « Εὐφράνθη γάρ ὅρος Σιών, καὶ ἡγαλλιάσαντο * θυγατέρες τῆς 'Ιουδαίας ἔνεκα τῶν κριμάτων σου », Κύριε. Οὐδὲν γάρ εἴχον εἰπεῖν ἐτέρων ἢ *1497

Annae utero progenita, sine semine gignet mortis victorem, debellatoreisque illius qui nos captivos abduxit. Et lignum quidem bonum ad vescendum et pulchrum oculis aspectuqe delectabile nobis mortem attulit; lignum autem aridum et infructuosum tum draconem perimet, tum terrigenis universis aeternam vitam conciliabit.

1891 Tu quoque mater matrum, Eva, gaudet; quoniam filii tui non amplius ad corruptionem nascentur, sed incorruptione potentur. Vos etiam, Abel et Seth, in cantica erumpite, quoniam Altissimus tabernaculum suum praeparat, et venit ad benedicendum terrae, cui maledixerat. Et tu, Noë, hilaritatem explica, quoniam adest Dominus: congrega dispersos filios tuos, ut eum adorent, qui vos in diluvio servavit. *Deus enim, ultionum Dominus*,¹ Adamum indutus, in terras advenit, ut Adamum ipsum renovet, vinctosque omnes ex inferis educat. Abraham, et Isaac et Iacob cum legislatore Moyse atque prophetis omnibus, utrique exsultate, libros vestros evolvite, quoniam adest iam exspectatio vestra.

PG
96, 1495

Hae sunt exsultationes filiarum Iudeiae, quoniam iusti Ioachim et Anna plane immaculatam Dei matrem in Sancta sanctorum detulerunt. *Laetatus est enim mons Sion, et exsultaverunt filiae * Iudee propter iudicia tua, Domine.*² Virgines enim, quae simul post sanctam

*1498

¹ Ps. XCIII, 1.² Ps. XLVII, 12.

αἰσχρολογιῶν αἱ παρθένοι αἱ συναπελθοῦσαι μετὰ τῆς ἀγίας Παρθένου Μαρίας τῆς Θεοτόκου, ἀλλ' ἡ μόνον πνευματικά, καὶ Θεῷ ἀρέσκοντα, ἀπερ ἀντῇ τῇ ὁρᾷ ἐδωρήσατο τὸ Πνεῦμα ἄγιον. Τί γάρ ἦν αὐταῖς ἑτέρων ῥημάτων χρεία, ἀλλ' ἡ πάντως τὴν βασιλίδα πρεπόντως ἀν εὐφημῆσαι καὶ τῷ ἐξ αὐτῆς μέλλοντι ἀσπόρως τίκτεσθαι βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἐπινικίους ὅμοιους καὶ ἀναφωνεῖν, καὶ ἄδειν, «καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐταῖς»;

PG 96, 1497 XXII. Εορτάσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπαντες, ἀγαπητοί, τὰς τῆς Θεοτόκου 1892

Μαρίας πανηγύρεις, πνευματικῶς εὐφρανθόμενοι, καὶ κατανοοῦντες τὸ τοῦ προφήτου λόγιον· «Ἐόρταζε γάρ, φησίν, Ἰούδα, τὰς ἑορτὰς σου· ἀνέδη γάρ ὁ ἐμφυσῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἔξαιρούμενός σε ἐκ θλίψεων». Αὕτη γάρ ἐξ Ἰούδα, καὶ ὁ Κύριος ἐξ αὐτῆς τὸ κατὰ σάρκα.

PG 96, 1497 Δεῖ οὖν ἐν ταῖς θείαις καὶ μεγάλαις ἑορταῖς καὶ τὰς τῆς Θεοτόκου τῆς 1893

ἐλπίδος ἡμῶν πανηγυρίζειν. Ἐκτὸς οὖν τοῦ πληρώματος τῶν δέκα ἑορτῶν πανηγυρίζομεν καὶ τὴν ζωηφόρον αὐτῆς κοίμησιν. Αὕτη μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος ἐπὶ τοὺς μακαρίους ἀποστόλους καθιόδον, τὴν καὶ ἐσχάτην καὶ μεγάλην ὀνομαζομένην ἑορτήν, πλήρωμα τῆς χρηστότητος τοῦ Κυ-

Virginem Mariam Dei matrem incedebant, nihil, quod inclamarent, habebant aut alienum aut indecorum, sed spiritualia dumtaxat ac Deo placentia, quae Spiritus sanctus in ea hora (ipsis) donabat. Eequid enim aliis vocibus opus iis erat quam ut ratione prorsus convenienti Reginam collaudarent, et Regi saeculorum ex ipsa sine semine nascituro triumphales hymnos alta clamantes voce canerent, prout *Spiritus sanctus dabat eloqui illis?*¹

PG 96, 1498 XXII. Et nos igitur, dilectissimi, mente volventes illud prophetae 1892

oraculum, quo inquit: *Age, o Iuda, solemnitates tuas, ascendit enim qui afflat in faciem tuam, te e tribulatione eripiens;*² omnes spirituali laetitia gestientes Dei Genitricis Mariae sacra solemnia celebremus. Ipsa enim ex Iuda est, et Dominus ex ea secundum carnem.

PG 96, 1498 Quocirca inter divinos solemniesque dies, Deiparae quoque, quae 1893

spes est omnium nostrum, merito festa celebranda sunt. Ideoque extra decem solemnitatum numerum, vivificam quoque illius dormitionem celebramus. Quod quidem venerandae illius dormitionis festum agimus et nos post ascensum Domini nostri Iesu Christi in coelum et descensum sanctissimi et vivificantis Spiritus in beatos apostolos, quod postremum magnumque festum appellatur, tamquam

¹ Act. II, 4.

² Nahum I, 15; II, 1.

ρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίας, καὶ πάσης ὑστερον τὴν πάνσεπτον αὐτῆς κοίμησιν πανηγυρίζομεν.

- 1894 **XXIII.** Τὴν μὲν πρώτην, εἰ καὶ μὴ παρὰ τοῖς πᾶσιν γνωρίζεται, ἐν ἦ ^{PG} 96, 1500 ἐδέξαντο οἱ μακάριοι Ἰωακείμ καὶ Ἀννα τὰ εὐαγγέλια τῆς γεννήσεως τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας τῇ ἐννάτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

Σημειοῦ νουνεχῶς, ἀγαπητέ, διτὶ οὐκ ἀσπονδον, οὐδὲ ἀνωφελὲς τὸ παρ' ἡμῖν γραφῆ παραδιδόμενον. Εἴ γάρ καὶ ἐγκαινισμοὶ ἐκκλησιῶν ἐπαξίως ἐπιτελοῦνται, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ὁφείλομεν μυριονταπλασίονα μετὰ σπουδῆς, εὐλαβείας τε καὶ φόδου Θεοῦ ἐπιτελεῖν τὴν πανήγυριν ταύτην; ἐν ἦ οὐκ ἐκ λίθων ὁ θεμέλιος ἐτέθη, οὐδὲ ἐκ χειρῶν ἀνθρώπων ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ φυοδομήθη, τουτέστιν, ἐν κοιλίᾳ συνελήφθη ἡ ἀγία Μαρία ἡ Θεοτόκος, ἀλλ' εὐδοκίᾳ Πατρὸς καὶ συνεργίᾳ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος, Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ λίθος ὁ ἀκρογωνιαῖος, αὐτὸς φυοδόμησεν, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῇ κατεσκήνωσεν, ἵνα νόμον καὶ προφήτας πληρώσῃ, ἐλθὼν εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμή, καὶ ἡ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ δεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.

quod fuerit bonitatis Domini et divinae dispensationis omnisque iustitiae complementum.

- 1894 **XXIII.** Ac primam quidem, licet ea non ab omnibus agnoscatur, ^{PG} 96, 1499 in qua beati Ioachimus et Anna generationis Mariae semper virginis ac Dei matris nuntium acceperunt, die nono mensis Decembris celebramus.

Atque attente adverte, dilectissime, non praeter fidem esse, ac inane, quod apud nos scripto traditur. Si enim ecclesiarum dedicationes merito celebrantur, quanto magis cura ullam comparationis rationem debemus cum studio, et pietate, ac Dei timore hanc peragere solemnitatem? In qua non ex lapidibus iacta sunt fundamenta, neque manibus hominum Dei templum exaedificatum est: videlicet in utero concepta est Deipara ac sancta Maria, sed Dei Patris beneplacito, et cooperatione sanctissimi ac vivificantis Spiritus, Christus Dei Filius, qui lapis est angularis, ipse eam aedificavit, et ipse in ea inhabitavit ut legem ac prophetas, cum ad salvandos nos veniret, impletret. Ipsi gloria et honor et adoratio una cum aeterno Patre, et eum sanctissimo ac vivificante Spiritu nunc, et semper, et in saecula saeculorum. Amen.